

25.3.2024

Keski-Suomen hyvinvointialueelle

LAUSUNTO

Asia **Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden moni-kanavainen palveluverkko**
Diaarinumero Hyvaks/523/00.01.03/2024

Viite Lausuntopyyntönne 22.2.2024

Lausunnon antaja Äänekosken kaupunki
Kaupunginhallitus

Lausunto Yleistä

Äänekosken kaupunki pitää tärkeänä, että Keski-Suomen hyvinvointialue pyrkii lisäämään ja monipuolistamaan väestön käytettävissä olevia sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelukanavia ja kehittämään muun muassa digitaalisten ja liikkuvien palveluiden tarjontaa. On perusteltua, että väestön tarpeiden ja odotusten muuttuessa myös julkisten palveluiden toteutustapoja kehitetään aktiivisesti. Kaupungin arvion mukaan julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden digitalisaatiossa on merkittävä tuottavuuspotentiaali.

Kaupunki pitää ymmärrettävänä, että osana palveluverkkotyötä pohditaan myös fyysisten palvelupisteiden uutta profilointia ja tähän voi kuulua myös tällä hetkellä toimivien palvelupisteiden supistamisia ja lakkautuksia. Valtakunnallisessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden uudistuksessa näiden palveluiden järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen haluttiin irrottaa kunnista ja kuntarajoista, mistä väistämättä seuraa, että palveluverkot eivät siirtymäajan jälkeen enää perustu vanhan, kuntaperusteisen toimintamallin aikana syntyneisiin ratkaisuihin.

Kaupunki suhtautuu erittäin myönteisesti siihen, että modernista ja hyvin saavutettavalla paikalla sijaitsevasta Äänekosken terveyskeskuksesta kehitetään entistä laajempaa maantieteellistä aluetta palveleva terveydenhuollon toimipaikka. Mahdollisten ja toteutuvien asiakas- ja potilasmäärien

25.3.2024

lisäykseen tulee kuitenkin kytkeä myös riittävien henkilöstövoimavarojen osoittaminen, jotta esimerkiksi vastaanottopalveluiden jonotilanne ei heikkene siitä, millainen se on vakiintuneesti kuntaperusteisen palvelujärjestelmän aikana ollut.

Palvelurakenteita uudistettaessa on huolehdittava siitä, että perustason palveluihin osoitetaan riittävästi voimavaroja, jotta erikoissairaanhoidon ja muihin erikoistason palveluihin ei kohdistu sellaista kysyntää, joka kuuluisi itse asiassa perustason lähipalveluihin. Tämä edellyttää perustason palveluiden tarjontaa kattavasti eri puolilla hyvinvointialueen maantieteellistä toiminta-aluetta.

Kiinnitämme huomiota myös siihen, että hyvinvointialueen hallinnollisen rakenteen uudistamista on perusteltua jatkaa. Hyvinvointialueen hallinnossa on piirteitä, joiden perusteella sitä voidaan pitää huomattavan rasakana, siiloutuneena ja tarpeettoman moniportaisena.

Henkilöstö

Henkilöstön saatavuuden näkökulmasta riittävän kokoiset työyhteisöt ovat yleensä houkuttelevimpia ja niihin on helpompi rekrytoida henkilöstöä. Henkilöstön veto- ja pitovoiman näkökulmasta keskeistä on moniammatillinen tiimityö ja työyhteisön tuki. Se mahdollistaa monipuolisen osaamisen ja sen kehittämisen ja työtehtävien erikoistumisen. Isommassa työtiimissä toiminnan haavoittuvuus vähenee.

Talous

Hajautetun palveluverkon ylläpito ja toteuttaminen on yleensä kalliimpaa, koska se vaatii useamman paikkakunnan infrastruktuurin rakentamista ja ylläpitoa. Terveysthuollon resurssien hajauttaminen useammalle paikkakunnalle voi johtaa resurssien hajaantumiseen ja tehottomuuteen. Joidenkin paikkakuntien terveystalvet voivat jäädä alimitoitetuiksi, kun taas toisilla paikkakunnilla resursseja voi olla ylimitoitettuina. Pienissä hajallaan olevissa toimipisteissä kiinteät kustannukset ovat suuret työntekijää kohden. Useammalle paikkakunnalle hajautettu palveluverkko aiheuttaa myös hallinnollisia haasteita, muun muassa tiedonkulun vaikeuksia ja päätöksenteon hidastumista.

Keskittämällä tiettyjä tehtäviä tai palveluita tiiviimpiin keskuksiin voidaan hyötyä mittakaavaeduista ja tarjota palveluita tehokkaammin. Lisäksi niukoja henkilöresursseja voidaan kohdentaa uudelleen kustannustehokkuuden parantamiseksi ja luopua tarpeettomista tiloista.

Pohdimme, onko palveluverkkoselvityksessä otettu riittävästi huomioon yhteistyön kehittäminen yksityisten palveluntuottajien kanssa (kuten työterveyspalveluiden tuottajat). Yhteiskäyttötiloilla, esimerkiksi yhteisillä

25.3.2024

vastaanotto- tai diagnostisilla tiloilla, voisi saavuttaa selkeitä kustannussäästöjä toimitilakustannuksista.

Lisäksi sote-asemien, alueellisen osastotoiminnan ja yksityisten terveyspalvelujen integrointi voisi parantaa hoitoketjujen sujuvuutta ja vähentää tarpeetonta resurssien käyttöä. Optimoimalla tilojen tarpeen ja käytön hajautetuissa terveyspalveluissa voidaan saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä ja parantaa terveyspalvelujen kokonaistehokkuutta sekä mahdollistaa joidenkin palveluiden säilyminen pienimmillä paikkakunnilla.

Toimitilat

Äänekosken kaupunki korostaa mitä voimakkaimmin, että terveyspalveluita varten rakennettuja kiinteistöjä tulisi käyttää alkuperäiseen tarkoitukseensa niin kauan kuin se on taloudellisesti kannattavaa ja tarpeellista. Käytöstä poistuvien kiinteistöjen muuttaminen muihin käyttötarpeisiin on lähes mahdotonta pienillä paikkakunnilla. Pääsääntöisesti käytöstä poistettavien kiinteistöjen ainoaksi vaihtoehdoksi jää niiden purkaminen, mistä syntyy merkittäviä kustannuksia.

Lisäksi kiinteistön enenaikainen poistuminen käytöstä voi aiheuttaa hukkaan menneitä resursseja ja investointeja, jotka on tehty kiinteistön toiminnalliseen käyttöön, kuten tekniset järjestelmät, kalusteet ja varusteet.

Toimitilojen hankkimiseen liittyvät alkuinvestoinnit ovat olleet yleensä suuria ja kunnat, säätiöt ja yhdistykset ovat rahoittaneet niiden rakentamisen pääsääntöisesti lainarahalla. Usein näihin investointeihin on tullut yhteiskunnan avustuksia esimerkiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:lta tai aiemmin Raha-automaattiyhdistykseltä. Jos kiinteistöistä luovutaan liian aikaisin, kiinteistöjen omistajien vuokratuotto jää saamatta, mutta lainan lyhennykset ja korot on silti maksettava. Kunnat ovat myös taanneet säätiöiden ja yhdistysten rakennuslainoja. Vuokratulojen poistussa säätiöt ja yhdistykset saattavat ajautua maksukyvyttömiksi ja lainojen takausvastuut realisoituvat kuntien maksettavaksi.

Mikäli terveyspalveluita varten rakennetuista kiinteistöistä luovutaan enenaikaisesti, kiinteistöjen omistajille syntyy merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja kustannuksia. On siis tärkeää harkita huolellisesti olemassa olevien kiinteistöjen pitkän aikavälin arvoa ja käyttömahdollisuuksia ennen niistä luopumisesta päättämistä.

Äänekosken kaupunki on huolissaan konginkankaalaisten ja sumialaisten ikäihmisten hoivasta ja näille tarjottavien asumispalveluiden sijainnista siinä tapauksessa, että hyvinvointialue luopuu Konginkankaan palvelukeskuksesta ja Sumiaiskodista. Kaupunki esittää erityisesti vuonna 2005 rakennetuissa tiloissa toimivan Sumiaiskodin toiminnan jatkamista ja mahdollisuuksien mukaan myös laajentamista ottaen huomioon ikäihmisten määrän kasvun.

25.3.2024

Perhekeskus

Palveluverkkoselvityksessä kerrotaan, että perhekeskustoimintaa on perhekeskuksissa ja kevyemmissä kohtaamispaikoissa. Perhekeskustoiminta on Keski-Suomessa hyvinvointialueen koordinoimaa, poikkeuksena Äänekoski, Laukaa ja Petäjävesi, joissa perhekeskustoiminta on nykyisin kunnan koordinoimaa. Kaupunki katsoo, että myös Äänekosken, Laukaan ja Petäjäveden alueella tulisi olla saatavilla hyvinvointialueen järjestämiä perhekeskuspalveluita samassa laajuudessa ja muutoinkin samalla tavoin kuin hyvinvointialueen toiminta-alueen muissa kunnissa.

Palveluverkkoselvityksessä kuvataan, että Äänekosken, Laukaan ja Petäjäveden perhekeskus tarkoittaa fyysistä toimipistettä, jossa on laajempi palvelu- ja toimintamalli. Laajan palveluvalikoiman tarkoitetaan sisältävän esimerkiksi neuvolatoimintaa, varhaisen tuen palveluita, perhetyötä, lastensuojelua tai perheneuvolatoimintaa. Toiminta vaatii laajemmat ja soveltuvammat tilat, muun muassa vastaanottohuoneita. Kuvattu perhekeskustoiminta tapahtuisi hyvinvointialueen omissa tiloissa tai säännöllisesti vuokratuissa tiloissa tai yhteistyötiloissa kunnan kanssa.

Äänekosken perhekeskus Kerkän toiminta keskittyy lähinnä palveluverkkoselvityksessä määriteltyyn kohtaamispaikkatoimintaan, jossa on suppeampi palveluvalikoima. Suppeammalla palveluvalikoimalla tarkoitetaan esimerkiksi kahvila-, kerho- tai avointa päiväkotitoimintaa. Toiminnan järjestämistä vastuu on kaupungilla, seurakunnalla ja järjestöillä. Tilavaatimukset ovat vähemmän vaativia (ei tarvetta esimerkiksi vastaanottohuoneille) ja ne ovat kunnan, järjestöjen tai seurakunnan tiloja.

Palveluverkkoselvityksessä jää epäselväksi, miten hyvinvointialue aikoo kehittää ja resursoida Äänekosken, Laukaan ja Petäjäveden perhekeskustoiminnan suhteessa muiden paikkakuntien perhekeskuksiin. Epäselväksi jää myös, miten kohtaamispaikat, kuten Äänekosken perhekeskus Kerkkä, kytkeytyvät tähän kokonaisuuteen ja mitä perhekeskuksen laajan palveluvalikoiman palvelut ovat ja kuinka ne kytkeytyvät osaksi kuntien koordinoimaa perhekeskustoimintaa.

Äänekoskella 25 päivänä maaliskuuta 2024

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI
Kaupunginhallitus

Kaupunginjohtaja

Matti Tuononen

Hallintojohtaja

Aleksi Heikkilä